

714.

**Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów
i Ministra Spraw Wojskowych, oraz Mini-
strów: Spraw Wewnętrznych, Sprawiedli-
wości, Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego**

z dnia 25 listopada 1926 r.

**w sprawie organizacji kościelnej duchowieństwa
wojskowego.**

Na podstawie art. VII Konkordatu pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, sporządzonego w Rzymie dnia 10 lutego 1925 r. i ratyfikowanego w Warszawie dnia 30 maja 1925 r. (Dz. U. R. P. № 72, poz. 501) i art. 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1925 r. o zatwierdzeniu układu ze Stolicą Apostolską, określającego stosunek Państwa do Kościoła Rzym-

sko-Katolickiego (Dz. U. R. P. № 47, poz. 324) oraz mając na uwadze Dekret Nuncjusza Apostolskiego w Polsce z dnia 27 lutego 1926 r. zarządza się co następuje:

§ 1. W wykonaniu art. VII Konkordatu wprowadza się organizację kościelną duchowieństwa wojskowego na zasadach, ustalonych w załączonym statucie i wedle nadanej tym statutem duchowieństwu wojskowemu w Polsce jurysdykcji kościelnej.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych:
J. Piłsudski

Minister Spraw Wewnętrznych: *Stawoj Składkowski*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: *K. Bartel*

S T A T U T

**Duszpasterstwa Wojskowego w Wojsku Pol-
skim, zatwierdzony przez Stolicę Apostolską
dekretom Nuncjusza Apostolskiego w Polsce
dnia 27 lutego 1926 r.**

1-o. Zasady ogólne.

1.

Na czele duszpasterstwa Wojska lądowego i morskiego Rzeczypospolitej Polskiej w odniesieniu do katolików stoi Biskup Polowy.

2.

Wykonanie zarządzeń Biskupa Polowego w myśl przepisów Prawa Kanonicznego i rozkazów Ministra Spraw Wojskowych należy do Kurji Biskupiej.

3.

Sąd Biskupa Polowego znajduje się przy Kurji Biskupiej.

4.

Sąd Metropolitalny Warszawski stanowi drugą instancję dla spraw sądzonych w Sądzie Biskupa Polowego.

5.

Biskupowi Polowemu służy prawo mianowania Wikariuszy Jeneralnych.

6.

W okręgach wojskowych Rzeczypospolitej na czele duszpasterstwa wojskowego stoją Dziekani, wyznaczeni przez Biskupa Polowego.

7.

Czynności Dziekanów okręgowych określa Biskup Polowy.

S T A T U T A

**Curam spiritualem militum Exercitus Poloni
spectantia, approbata a S. Sede Apostolica de-
creto Nuncii Apostolici Poloniae de die 27 fe-
bruarii a. D. 1926.**

1-o. Principia generalia.

1.

Curae spirituali Exercitus terrae et maris Reipublicae Polonae, quantum ad catholicos attinet, Episcopus Castrensis praest.

2.

Executio mandatorum Episcopi Castrensis, juxta praescripta Juris Canonici et decreta Ministri Rerum Militarium, ad eiusdem Curiam pertinet.

3.

Tribunal Episcopi Castrensis in ejus Curia residet.

4.

Tribunal Metropolitanum Varsaviense constituit secundam instantiam pro causis judicatis in tribunali Episcopi Castrensis.

5.

Episcopo Castrensi jus est Vicarios Generales nominandi.

6.

In districtibus militaribus Reipublicae curae spirituali militum praesunt Decani, ab Episcopo Castrensi destinati.

7.

Functiones Decanorum districtuum definiuntur ab Episcopo Castrensi.

8.

Pod względem duszpasterstwa wojskowego cały obszar Rzeczypospolitej podzielony zostaje przez Biskupa Polowego na parafje wojskowe, na czele których stoją kapelani wojskowi, posiadający w stosunku do podległych osób jurysdykcję proboszczowską w myśl art. VII Konkordatu między Stolicą Św. i Rzeczpospolitą Polską zawartego.

9.

Parafja wojskowa obejmuje osoby, należące do oddziałów, zakładów i „formacyj” wojskowych, oraz te wszystkie, które zostały powierzone opiece duchownej odnośnego kapelana wojskowego, a mianowicie:

- 1) wszystkich szeregowych wojska zarówno lądowego jak i morskiego, a to:
 - a) szeregowych wojska stałego z chwilą zaliczenia w stan wyższenia;
 - b) nadterminowych;
 - c) podoficerów;
 - d) rzemieślników wojskowych w zamkniętych obozach warownych oraz orkiestrantów;
- 2) wszystkich oficerów wojska zarówno lądowego jak i marynarki wojennej:
 - a) zawodowych;
 - b) należących do rezerwy armji, ponownie do służby czynnej powołanych;
- 3) duchownych wojskowych:
 - a) zawodowych;
 - b) rezerwowych, ponownie do służby czynnej powołanych;
 - 4) uczni—wychowanków:
 - a) szkół wojskowych;
 - b) szkół, mających za cel przygotowanie chłopców do zawodu wojskowego;
 - c) ochron wojskowych w zamkniętych obozach warownych;
 - d) uczni—orkiestrantów;
- 5) wszystkich powołanych pod broń z okazji mobilizacji całego Narodu dla obrony Rzeczypospolitej;
- 6) inwalidów wojennych, emerytów wojskowych, weteranów „powstań”, którzy znajdują się w szpitalach wojskowych;
- 7) emerytów wojskowych, powołanych ponownie do służby czynnej;
- 8) mężczyzn i kobiety, pełniących obowiązki w szpitalach i zakładach sanitarnych i tamże zamieszkujących;
- 9) jeńców wojennych, więźni oraz internowanych podczas wojny;
- 10) robotników i woźnice, pociągniętych do jakichkolwiek prac wojennych podczas wojny a znajdujących się poza swymi parafjami;
- 11) urzędników wojskowych, pełniących obowiązki w szpitalach wojskowych, więzieniach, szkołach i twierdzach;
- 12) rodziny wojskowych, służących w wojsku:
 - a) żonę, zamieszkałą ze swym mężem;
 - b) oraz dzieci, mieszkające wraz z rodzicami, przed ukończeniem 21 roku życia.

8.

Totum territorium Reipublicae—quod attinet curam spiritualem militum — ab Episcopo Castrensi dividitur in parochias militares, quibus praesunt Capellani militares, jurisdictione parochorum erga suos instructi ad normam Art. VII Concordati iter S. Sedem et Rempublicam Polonam.

9.

Parochia militaris complectitur personas pertinentes ad turmas, instituta ac „formationes” militares atque illas omnes, quae commissae sunt curae spiritali relativi Capellani militaris, nimirum:

- 1) omnes milites gregarios exercitus tum terrae, tum maris, silicet:
 - a) milites gregarios aciei destinatos, a tempore quo sustentari incipiunt;
 - b) eos, qui, termino absoluto, ultra in militia manent;
 - c) milites superioris ordinis (sousofficiers);
 - d) opifices militares in castris munitis clausis atque musicos militares;
- 2) omnes praefectos militum (officiers) exercitus tum terrae, tum maris:
 - a) stabiles;
 - b) ad copias subsidiarias pertinentes, quum, ad arma iterum vocati, in activo servitio reperiuntur;
- 3) clericos militares:
 - a) stabiles;
 - b) subsidiarios, quum, ad arma iterum vocati, in servitio activo reperiuntur;
 - 4) discipulos — alumnos:
 - a) scholarum militarium;
 - b) scholarum pueris ad militiam instituendis destinatarum;
 - c) orphanotrophiorum militarium in castris munitis clausis;
 - d) discipulos musicae addiscendae operam navantes;
- 5) omnes ad arma vocatos occasione convocationis totius Nationis ad Rempublicam defendendam;
- 6) milites debiles, emeritos militares, veteranos „rebellionum” qui in valetudinariis militaribus inveniuntur;
- 7) emeritos militares, quum, ad arma denuo vocati, in activo servitio reperiuntur;
- 8) mares ac feminas, qui in valetudinariis militaribus institutisque sanitatem exercitus spectantibus, muneribus funguntur, in eisdemque degunt;
- 9) captivos, in carceribus detentos ac eos, qui tempore belli in aliquo speciali loco, securitatis causa, detinentur;
- 10) operarios et aurigas, ad quoscumque militares labores tempore belli vocatos atque extra parochias suas commorantes;
- 11) officiales militares, qui in valetudinariis militaribus, carceribus, scholis ac castellis muneribus funguntur;
- 12) familias militum, militia in acie fungentium:
 - a) uxor, cum suo viro degens;
 - b) pariterque liberi una cum parentibus habitantes, ante 21 aetatis annos expletos.

II. Jurysdykcja duchowieństwa wojskowego.

10.

Biskup Polowy wykonywa jurysdykcję w stosunku do kapelanów, wszystkich wojskowych oraz członków ich rodzin religii katolickiej wszystkich obrządków całej Armji lądowej i marynarki wojennej Rzeczypospolitej.

11.

Prawo udzielania chrztu posiada kapelan wojskowy jedynie tym dzieciom, których ojciec lub owdowiała matka należą do parafji wojskowej, podległej jego opiece.

12.

Kapelan wojskowy posiada władzę słuchania spowiedzi świętej wszystkich wojskowych i ich rodzin oraz udzielania tymże Sakramentu Eucharystji.

13.

W zakresie administrowania Sakramentu Małżeństwa kapelan, posiadający jurysdykcję proboszczowską:

- a) głosi zapowiedzi małżeństw, zawieranych przez wojskowych i ich rodziny (powierzonych jego opiece),
- b) legalnie i ważnie błogosławi związki małżeńskie wojskowych i ich rodzin, względem których przysługują mu prawa proboszczowskie,
- c) udziela delegacji do legalnego i ważnego błogosławienia małżeństw na terytorjum wyznaczonem mu przez Biskupa Polowego, wojskowych i ich rodzin, którzy należą do jego parafji wojskowej.

U w a g a: Jurysdykcja, przyznana kapelanom wojskowym, nie znosi jurysdykcji właściwych proboszczów co do ważności błogosławienia związków małżeńskich.

14.

Kapelan wojskowy posiada władze dokonania obrzędów pogrzebowych wojskowych i ich rodzin do jego parafji należących.

15.

Funkcje religijne kapelan wojskowy spełnia w kościele wojskowym; w braku takowego będzie mógł je spełniać w innym kościele, wyznaczonem mu przez Biskupa Polowego po uzyskaniu uprzednio zgody miejscowego Ordynarjusza.

16.

Do obowiązków kapelana wojskowego, pełniącego opiekę duszpasterską w parafji wojskowej, należy oświecanie religijne swoich parafjan, a w szczególności szeregowych i młodocianych.

III-o. Opieka duchowna w stosunku do osób obrządku grecko-katolickiego.

17.

Radcą Biskupa Polowego w sprawach liturgicznych dla obrządku grecko-katolickiego, jest Dziekan grecko-katolicki przy Kurji Biskupa Polowego.

II-o. Jurisdictio cleri militaris.

10.

Episcopus Castrensis jurisdictionem exercet in capellanos, milites omnes ac membra eorundem familiarum religionis catholicae omnium rituum totius Exercitus terrae et maris Reipublicae.

11.

Capellanus militaris, illos solos infantes jus habet baptizandi, cuius pater, aut vidua mater pertinent ad parochiam militarem, curae eius commissam.

12.

Capellanus militum potestatem habet excipiendi sacramentales confessiones omnium militum earumque familiarum, eisdemque Sacramentum Eucharistiae administrandi.

13.

Quod administrationem Sacramenti Matrimonii attinet, Capellanus, qui jurisdictione parochi praeditus est:

- a) facit publicationes matrimoniorum, quae a militibus earumque familiis (suae curae commissis) contrahuntur;
- b) licite et valide benedicit nuptiis militum earumque familiarum, erga quas jura parochi sibi competunt;
- c) delegationem dat ad licitam et validam benedictionem matrimoniorum in territorio ipsi ab Ordinario Castrensi adsignato, militum earumque familiarum, quae ad eius parochiam militarem pertinent.

A d n o t a t i o: Jurisdictio, Capellanis militibus concessa, jurisdictionem propriorum parochorum quoad validam benedictionem matrimoniorum non tollit.

14.

Capellanus militum ius habet ad sacra funebria peragenda militum earumdemque familiarum ad eius parochiam pertinentium.

15.

Functiones religiosas Capellanus militaris persolvit in ecclesia militari; quae si non habeatur in alia ecclesia ei ab Ordinario Castrensi designata, praevio consensu Ordinarii loci, peragere poterit.

16.

Ad officia Capellani militaris, curam animarum in parochia militari habentis, spectat institutio religiosa parochianorum suorum, praecipue militum gregariorum ac juvenum.

III-o. Cura spiritalis relate ad personas ritus graeco-catholici.

17.

Consiliarius Episcopi Castrensis in quaestionibus liturgicis, ritum graeco-catholicum spectantibus, est Decanus ritus graeco-catholici, qui Curiae Episcopi Castrensis addictus est.

18.

Wojskowi i ich rodziny obrządku grecko-katolickiego podlegają opiece duchownej właściwego kapelana grecko-katolickiego, który stoi na czele parafji grecko-katolickiej, utworzonej przez Biskupa Polowego.

IV-o. Prowadzenie ksiąg parafjalnych.

19.

Kapelani wojskowi—proboszczowie obowiązani są prowadzić księgi parafjalne w myśl can. 470 Kodeksu prawa Kanonicznego.

20.

Kapelani wojskowi pełnią obowiązki „urzędników stanu cywilnego” w stosunku do osób wojskowych i ich rodzin w myśl przepisów przez Kurję wojskową wydanych.

21.

Kapelani wojskowi administrują majątkiem kościelnym w myśl Prawa Kanonicznego tyt. XXVIII oraz przepisów wojskowych.

V-o. Uzupełnienie kadr duchowieństwa wojskowego.

22.

Na czas pokoju ilość kapelanów wojskowych ustala ustawa o etatach w wojsku polskim.

23.

Każda diecezja dostarczy Biskupowi Polowemu, który ma prawo wyboru, odnośną liczbę kapłanów do służby duszpasterskiej w wojsku.

24.

Wyznaczeni na stanowiska kapelanów wojskowych kandydaci, winni posiadać następujące kwalifikacje:

- a) obywatelstwo polskie,
- b) świadectwo lekarskie dobrego zdrowia i wytrzymałości fizycznej,
- c) nieprzekroczony 35 rok życia,
- d) przynajmniej trzy lata kapłaństwa,
- e) dobrą opinię Ordynarjusza (can. 117).

25.

Mianowanie kapelanów wojskowych należy do Ordynarjusza Polowego.

26.

Ilość kapelanów na czas wojny określa „plan mobilizacyjny” wojskowych, powoływanych pod broń. Księża przeznaczeni w wypadku mobilizacji do służby duszpasterskiej, należą do grupy kapelanów rezerwy armji; wszyscy inni zaliczają się do pospolitego ruszenia, zwołanego dla Obrony Rzeczypospolitej. Ordynarjusz, mając na uwadze dobro parafji, wykaże tych kapłanów, którzy na wypadek mobilizacji winni pozostać na swych stanowiskach.

27.

Każdy Ordynarjusz i Przełożony Zgromadzenia Zakonnego co dwa lata wyznacza kapłanów, którzy

18.

Milites earumque familiae, ritus graeco-catholici, subiacent curae spirituali proprii Capellani graeco-catholici, qui praeesst parochiae graeco-catholicae, ab Episcopo Castrensi constitutae.

IV-o. Conscriptio librorum parochialium.

19.

Capellani militares parochi conficere debent libros parochiales ad normam Can. 470 Codicis Juris Canonici.

20.

Capellani militares munere „officialium status civilis” funguntur relate ad personas militares earumque familias, convenienter praescriptis a Curia militari editis.

21.

Capellani militares bona ecclesiastica iuxta mentem iuris canonici Tit. XXVIII atque praescripta militaria, administrant.

V-o. Complementum numeri cleri militaris.

22.

Numerum Capellanorum militarium tempore pacis praefinitur lege de „muneribus stabilibus” (etat) in exercitu polono.

23.

Quaevis dioecesis Episcopo Castrensi, cui jus eligendi competit, praestitutum numerum sacerdotum pro cura animarum in exercitu praesentabit.

24.

Candidati, ad munus Capellanorum militarium electi, sequentes qualitates habeant oportet:

- a) sint cives poloni;
- b) habeant testimonium medici de bona valetudine ac tolerantia phisica laborum;
- c) sint aetatis annorum 35 nondum expletorum;
- d) sacerdotes fuerint saltem a tribus annis;
- e) habeant bonum testimonium Ordinarii (can. 117).

25.

Nominatio Capellanorum militum ad Ordinarium Castrensem spectat.

26.

Numerus Capellanorum tempore belli praefinitur „ordine convocationis” militum ad arma (seu vulgo „mobilisationis”). Sacerdotes, in casu „mobilisationis” ad curam spiritualem praesignati, pertinent ad Capellanos copiarum subsidiarum; omnes alii adnumerantur copiis, quae, occasione convocationis totius populi ad Rempublicam defendendam convocatae sunt. Ordinarius, bono parochiarum prae oculis habito, praesignabit eos sacerdotes, qui in casu „mobilisationis” in officio suo manere debebunt.

27.

Quivis Ordinarius atque Praepositus Congregationis Religiosae singulis biennis destinat sacerdotes,

z jego djecezji (wzgl. Zgromadzenia) na wypadek wojny zaliczają się do rezerwy armji.

28.

Kapelani należący do rezerwy armji, wyznaczeni do służby duszpasterskiej winni odpowiadać warunkom, wymaganym od Kapelanów na czas pokoju.

29.

Kapelan, należący do rezerwy armji, który już został wyznaczony do służby duszpasterskiej na wypadek mobilizacji, nie może być bez zgody władz wojskowych, przez Kurję Biskupa Polowego uzyskanej, skreślony z listy kapelanów rezerwy ani też zwolniony z obowiązku stawiennictwa w wypadku mobilizacji.

30.

Z chwilą mobilizacji wszyscy kapelani, należący do rezerwy armji oraz wszyscy duchowni katolicy do służby sanitarnej powołani w myśl przepisów Stolicy Apostolskiej podlegają jurysdykcji Biskupa Polowego.

qui ex eius dioecesi (rel. Congregatione) pro casu belli tamquam Capellani copiarum subsidiarum militiae adscribuntur.

28.

Capellani copiarum subsidiarum praesignati ad curam animarum iisdem qualitatibus, quae a Capellanis tempore pacis requiruntur, praediti esse debent.

29.

Capellanus copiarum subsidiarum, qui pro casu „mobilisationis“ ad curam spiritualem iam praesignatus est, non potest sine consensu potestatum militarium, per Curiam Episcopi Castrensis obtento, de tabulis Capellanorum copiarum subsidiarum eximi atque a necessitate comparendi in casu „mobilisationis“ liberari.

30.

A momento „mobilisationis“ omnes Capellani copiarum subsidiarum omnesque clerici catholici ad servitia, sanitatem spectantia, vocati, juxta praescripta Sedis Apostolicae iurisdictioni Episcopi Castrensis subiacent.